

Kommuner i endring – by og land

Norge er i endring med flere eldre, færre unge, økte krav til kompetanse og samfunnsendringer som går raskere og raskere. Arbeiderpartiet skal se framover, gripe nye muligheter og skaper nye løsninger for framtidens velferdsstat. Over mange år har forskjellene mellom folk økt og for mange slipper ikke til i arbeidslivet. Arbeiderpartiet vil gi flere jobb, øke samfunnsdeltakelsen og utvikle mer inkluderende lokalsamfunn. Det er et felles ansvar å bygge sterke fellesskap.

Arbeiderpartiet vil forebygge sykdom, gi unge en god start på livet og eldre en trygg alderdom hjemme og på institusjon. Da trenger kommunene nok ansatte med riktig kompetanse, som kan gi alle innbyggerne like muligheter til læring, mestring, trygghet og trivsel. I årene som kommer vil stadig flere trenge mer fra kommunen de bor i, mens det vil bli vanskeligere å skaffe nok kompetent arbeidskraft. Da må vi ruste kommunene for framtida og til å utvikle trygge og gode velferdstjenester i hele landet. Vi ser allerede nå at kommuner ikke klarer å oppfylle alle lovkrav. Utfordringene kan ikke løses kun med penger. Fra midten av 2030-tallet vil antallet i yrkesaktiv alder i Norge synke, for første gang i moderne tid. Flere må inkluderes i samfunnet og arbeidslivet. Alle har noe å bidra med, og vi må sikre at alle får brukt sine ressurser i arbeidslivet, frivilligheten og i lokalsamfunnet.

I tiden som har gått siden Russland invaderte Ukraina har norske kommuner tatt imot over 40 000 ukrainske flyktninger så langt. Aldri før har Norge tatt imot så mange på så kort tid. Kommuner og lokalsamfunn over hele landet står klare for å ta imot flyktninger og gi dem en god start på et nytt liv i Norge.

Arbeiderpartiet vil utvikle byer, tettsteder og bygder som er gode å bo i. Da må vi satse på en god oppvekst, flere i arbeid, en helhetlig boligpolitikk, kutte klimagasser og bedre levekår.

Framtidens kommuner

Arbeiderpartiets folkevalgte i små og store kommuner skal jobbe fram nye løsninger som sikrer vår felles velferd. Kommuner utvikles best ved å involvere innbyggere, nærmiljø og ansatte. Arbeiderparti-styrte kommuner vil ta i bruk nye løsninger for innbyggermedvirkning og sikre bruker og pårørendes medvirkning. Nasjonalt skal vi lære av kommunene som lykkes ved å ta i bruk nye løsninger for en bedre velferd og bidra til at erfaringene spres. Samtidig skal Arbeiderparti bidra til å sette kommunene bedre i stand til å klare endringer av samfunnet. Vi vil bygge ned siloer både i kommunene og mellom kommunene og andre offentlige etater.

Skal norske kommuner klare overgangen trengs fellesskapsløsninger mer enn noen gang. Arbeiderpartiet overlater ikke drift av velferden vår til kommersielle. Felles helsetjenester i offentlig regi er den beste forsikringen mot økte forskjeller. Behovene til innbyggerne blir mer komplekse, noe som krever større sammenheng mellom de kommunale tjenestene. Når offentlige velferdstilbud splittes opp og settes ut på anbud blir det vanskeligere å få til gode sømløse tjenester. Bruk av private og ideelle aktører må reguleres gjennom avtaler som sikrer offentlig styring og kontroll med tjenestene. Penger som fellesskapet har bevilget til velferd skal brukes på velferd.

Digitalisering av offentlig sektor gjør det mulig å løse oppgaver på en ny og mer effektiv måte, samtidig som tilbudet til innbyggerne blir bedre enn før. Digital infrastruktur og offentlige tjenester bidrar til å løse noen av de største utfordringene samfunnet står overfor, som økte produktivetskrav og ny velferdsteknologi i møte med en aldrende befolkning. Ny teknologi kan også medvirke til å redusere klimaavtrykket i en rekke næringer.

Arbeiderpartiet mener målet må være at flere av kommunenes oppgaver løses digitalt, og at innbyggerne opplever at tjenestene er brukervennlige. Digitalisering av tjenester må ikke føre til økt utenforskap for grupper med lav digital kompetanse.

Arbeiderpartiet ønsker å gi kommunene større handlefrihet til å være foregangskommuner. Vi har mange eksempler på byer og bygder i hele landet som gjør gode tiltak for å redusere utslipp og gjøre lokalsamfunnene triveligere. De ønsker å være foregangskommuner, og ender ofte opp med å være til inspirasjon for andre. Vi vil bygge opp under det lokale arbeidet i disse kommunene.

Arbeiderparti vil

- Staten skal veilede og følge opp de kommunene som sliter mest med å innfri lovkrav på en tettere måte.
- Sikre at det offentlige driver og styrer velferdstjenestene ved å begrense bruken av anbud på velferdstjenester og bruke handlingsrommet i anbudssystemet for å reservere konkurranser for ideelle.
- Gjennomføre frikommuneforsøk for å skape innovasjon og mindre detaljstyring av kommunen, samt fjerner flaskehalser som er til hinder for bedre kommunale velferdstjenester.
- Gjøre det enklere å melde inn store og små livshendelser til det offentlige slik at den enkelte får mindre byråkrati og at flere tjenester blir tilgjengelig digitalt.
- Gjøre det enklere å være pårørende og verger ved gi eldre og funksjonshemmede bedre digitale løsninger for eID, bankID og tilsvarende digitale signatur og påloggingsmetoder.

Gode kommuner å bo i

Det norske boligmarkedet er ikke ett marked, men flere boligmarkeder. Det er på tide at vi behandler boligpolitikken mer helhetlig. Det er nødvendige med en tilpasset boligpolitikk til by og land. Mens byene har stort press, opphopning av levekårsutfordringer, høye leiekostnader og må fortette for å bygge klimavennlige lokalsamfunn, fungerer ikke boligmarkedet i mange distrikter slik at det bygges nok boliger og utvikler lokalsamfunn, det er til hinder for vedlikehold, rehabilitering og tiltrekker nye innbyggere.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomgå og forbedre bostøtteordningen
- Forbedre regelverket slik at det blir enklere å ta i bruk leie-til-eie og gi kommunene flere verktøy til å få flere inn i boligmarkedet
- Gi kommunene flere verktøy i plan- og bygningsloven for å legge til rette for en variert boligsammensetning, inkl. Studentboliger og borettslag
- Starte arbeidet med ny Husleielov som sikrer leietakere gode boforhold og bidra til verktøy for mer profesjonalisert utleie

- Stimulere til mer energieffektivisering, gjenvinning og ombruk av byggematerialer i byggeprosesser.
- Inngå klimapartnerskap med byggenæringen for å kutte utslipp og skape grønne jobber
- Sikre at kommunene får mulighet til å stille krav om at om at byggeplasser skal være fossilfrie eller ha null utslipp
- Etablere et eldreboligprogram
- Tilpasse statlige føringer for arealpolitikk som både ivaretar klima, natur og motvirker befolkningsnedgang.
- Påse at statsforvalteren samordner innsigelser godt nok, på en måte som sikrer åpenhet, forutsigbarhet og effektive prosesser.

Tillitsfulle kommuner

Tillitsreformen er ett av flere grep for å utvikle og fornye offentlig sektor. Målet er å gi mer faglig frihet til førstelinjen i staten og i kommunesektoren, slik at offentlig sektor samlet sett blir mer brukervennlig og mer lyttende overfor innbyggerne. Arbeiderpartiet mener samtidig at det må foretas en gjennomgang med sikte på å redusere kravene til unødvendig rapportering og måling i velferdstjenestene, slik at ansatte kan bruke mer tid på å yte gode velferdstjenester til befolkningen.

Ansatte og fagmiljø som er tett på brukerne i offentlig sektor har unik kunnskap og erfaringer om offentlige tjenester og om hvordan disse tjenestene kan bli bedre. Denne kunnskapen og erfaringen er det viktig å utnytte på best mulig måte slik at vi kan utvikle og fornye offentlig sektor og levere effektive offentlige tjenester med god kvalitet.

Utfordringer knyttet til tilgang på kompetanse, økte forventninger fra innbyggerne og strammere budsjetter krever at offentlig sektor må tenke nytt om hvordan fremtidens velferd og tjenester skal utvikles. Det er behov for å bruke kompetansen i førstelinjen bedre, jobbe smartere, utvide bruken av ny teknologi, fremme leder- og medarbeiderskap og å øke innovasjonen i offentlig sektor.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke trepartssamarbeidet mellom folkevalgte, administrasjonen og tillitsvalgte/medarbeidere og rettighetene ansatte har til å bli involvert i alle relevante prosesser.
- Gjennomføre en tillitsreform i kommunesektoren basert på kunnskapen fra lokale forsøksordninger.
- Utvikle gode, regionale veiledningsmiljøer på fylkeskommunalt nivå, kommunalt nivå, og på virksomhetsnivå.
- Bruke digital teknologi som verktøy for tillitsstyring og sørge for at store IKT-prosjekter i offentlig sektor styres på en ny og bedre måte basert på tett involvering av brukere og ansatte.

Samarbeidene kommuner

Samarbeid

For å løse de store utfordringene som kommunene står overfor både de demografiske endringene og å utvikle moderne tjenester må kommuner samarbeide med andre. For Arbeiderpartiet er det viktig å bygge gode samarbeid mellom kommuner, mellom

139 kommunene og frivilligheten og mellom kommunene og lokalt næringsliv. Sterke
140 lokalsamfunn som jobber sammen, bygger muligheter og trygghet.

141
142 Arbeiderpartiet vil

- 143 • Utvikle samarbeid mellom kommunene og lokalt næringsliv for å løse klimamålene,
144 styrke næringsutviklingen og skape gode lokale arbeidsplasser
- 145 • Sammen med frivilligheten kartlegge behovet for kommunale planer for samarbeid
146 med frivilligheten
- 147 • Sikre frivilligheten gode ordninger for bruk av lokaler og arealer, blant annet ved at
148 offentlige bygg kan lånes ut utenom arbeidstid
- 149 • ha et godt samarbeid med ideelle aktører.
- 150 • Forbedre de interkommunale samarbeidene, som grunnlag for utvikling av viktige
151 velferdstjenester og beredskap i alle kommuner. Vi skal finne løsninger som sikrer
152 mer åpenhet og en sterkere demokratisk kontroll.
- 153 • Statsforvalteren må samkjøre pålegg og vedtak slik at det ikke hindrer samarbeid
154 mellom kommuner

155 *Samhandling i helsetjenesten*

156 Pasientene skal oppleve helhetlige og sammenhengende pasientforløp i vår felles
157 helsetjeneste. Da er likeverdige samarbeid mellom kommuner og sykehus avgjørende, og
158 det påligger begge parter et ansvar for at samhandlingen skal fungere. Vi vil bygge videre på
159 samhandlingsreformen og styrke samarbeidet mellom kommuner og sykehus, slik at
160 pasientene møter en likeverdig helsetjeneste som tilbyr den beste hjelpen og behandlingen.
161 Det er betydelig variasjon i hvor utbredt det er at pasienter som er utskrivningsklare blir
162 liggende på sykehus. For pasienter kan det oppleves som en uverdigg situasjon. Vi skal derfor
163 gjennomgå samhandlingen og kommunikasjonen mellom nivåene i tjenesten for å sikre at de
164 juridiske og økonomiske virkemidlene fremmer god samhandling til det beste for pasientene.

165
166 Helsepolitikk handler om å prioritere, da er det første vi må gjøre å redusere antallet
167 behandlinger som vi vet at ikke har medisinsk effekt. Det vil frigjøre ressurser til
168 pasientgrupper som i dag får et for dårlig tilbud.

169
170 Arbeiderpartiet vil:

- 171 • Gjennomføre forsøk med øremerkede samhandlingsbudsjetter for helseforetak og
172 kommunene.
- 173 • Utvikle modeller slik at helsearbeidere kan jobbe i kombinerte stillinger mellom
174 primærhelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og utdanningssektoren.
- 175 • Fremtidig vekst i helsepersonell skal hovedsakelig komme i primærhelsetjenesten og
176 ikke i spesialisthelsetjenesten
- 177 • Styrke rollen til fagarbeiderne og gjennomgå oppgavefordelingen for de ulike
178 yrkesgruppene i helsetjenesten.

179 180 **Kommuner og byer**

181 Arbeiderpartiet vil utvikle de unike mulighetene som finnes i våre største byområder. Skal vi
182 løse natur- og klimakrisen kan også byene lede vei. Som kraftfulle lokomotiv i for sine
183 regioner kan byene bruke større kunnskapsmiljøer og næringsmiljøer til å vise vei for en
184 rettferdig klimapolitikk som kutter utslipp og skaper jobber. Veksten i storbyområdene gir
185 muligheter som kommer hele landet til gode.

Transport står for om lag 1/3 av klimagassutslippene i Norge. Byvekstavtalene er regjeringens viktigste verktøy for å redusere utslipp fra transportsektoren i de større byene. Arbeiderpartiet ønsker å forsterke byvekstavtalene. avtalene skal bidra til å nå nasjonale mål. De lokale partene i avtalene er godt egnet til å vurdere hvordan vi skal nå de målene. Kollektivinvesteringene i de store byene er nødvendige for å nå de nasjonale klimamålene. Vi må møte de særskilte utfordringene storbyområdene har med å balansere vekst og miljøutfordringer, ta ut potensialet i det grønne skifte og redusere sosiale forskjeller. Skal vi få dette til, må vi ta i bruk nye og fremtidsrettede løsninger.

Arbeiderpartiet vil sørge for at forsøksloven brukes i mye større grad i samferdsels- og miljøpolitikken. Det trengs nye grep og kommunene kan spille en avgjørende rolle. Statlig regelverk skal ikke stå i veien for kommuner som ønsker å ta nye grep i samferdsels- og miljøpolitikken. Vi vil derfor arbeide for å endre nasjonale regler som begrenser kommunenes handlingsfrihet til å gå foran. Det betyr ikke at vi vil tre løsninger over kommunene. Kommunene er forskjellige, og har glede og nytte av lokale tiltak. De lokale representantene er best egnet til å lage lokale tilpasninger og få til løsninger som passer i sine samfunn.

Ulikhetene i levekår er stor i byene og blir forsterket av at det er svært lav sysselsetning i de mest utsatte byområdene. Vi kan ikke godta at forskjellene øker slik de har gjort over tid. Fellesskapet må stille opp slik for å gi alle frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker. Regjeringen er i gang med en større satsing for å bekjempe levekårsutfordringer i byene. Områdesatsningene er styrket og utvidet til flere byer allerede og skal fortsatt utvikles. Storbyene har gått foran med gratis kjernetid i SFO og barnehage, og regjeringen følger opp med å innføre gratis kjernetid i SFO for alle 1. og 2. klassinger. Bemanningen i barnehager og skoler med levekårsutfordringer er økt, og skolebibliotek og utstyrssentraler er styrket.

Arbeiderpartiet vil:

- Gi kommunene bedre verktøy til å kutte utslipp og tilpasse seg klimaendringer, f.eks. gjennom å stille strengere klimakrav til utbyggere.
- Jobbe for å motvirke opphopning av levekårsutfordringer, øke bostabiliteten og sikre gode og trygge nabolag.
- Videreutvikle byvekstavtalene til å bli enda mer treffsikre verktøy
- Motvirke levekårsutfordringer gjennom å øke deltakelsen i arbeidsliv og samfunnslivet, bedre inkluderingen og sikre gode velferdstjenester.
- Utvikle en helhetlig boligpolitikk som ser de ulike utfordringene i by og land.
- Videreføre og styrke områdesatsningene særlig innen sysselsetning.

Skapende kommuner

Framover vil samfunnet stå overfor store utfordringer med å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft, og spesielt innenfor tekniske yrker og i helserelaterte yrker i offentlig sektor. Det skyldes at samfunnet står over for store oppgaver med bygging av ny industri, at vi blir flere eldre for hver arbeidstaker og at antallet barn går ned. Derfor er det framover viktig at utdanningssystemet blir dimensjonert i tråd med arbeidslivets behov, slik at vi kan møte kompetansebehovet på en god og fremtidsretta måte.

Arbeidsledigheten er lav og over 100 000 mennesker har kommet i jobb det siste året. Bedrifter og kommuner har utfordringer med å finne nok kompetent arbeidskraft. Etter- og videreutdanning, andre kvalifiseringstiltak oppfølging og tilrettelegging for å få flere i jobb blir enda viktigere for å kunne fylle behovet for arbeidskraft, fagfolk og kompetanse i bedrifter og velferdstjenester over hele landet.

236 *Arbeiderpartiet vil:*

- 237 • Jobbe for flere lære- og praksisplasser innen oppvekst helse- og sosial og
- 238 andre områder der kommunene trenger fagfolk.
- 239 • Jobbe for at ordningen Fagbrev på jobb skal bli tilgjengelig for flere grupper, for
- 240 eksempel som tiltak i regi av NAV eller i introduksjonsprogrammet.
- 241 • Styrke samarbeidet mellom kommunene, NAV, helsetjenestene og
- 242 utdanningssektoren for å gi ungdom og unge voksne med sammensatte behov et
- 243 koordinert tilbud om hjelp for å komme i jobb.

244 **Sterke fylkeskommuner som utvikler regioner**

245 Fylkeskommunen som regional utvikler skal bidra til å skape en helhetlig og ønsket
246 samfunnsutvikling for egen region. I dette ligger det for eksempel økt verdiskapning, god
247 tilgang på stabil arbeidskraft, variert arbeidsmarked, godt tjenestetilbud og vekstkraftige
248 regioner. Med de komplekse og sammensatte utfordringer regionene står overfor, er det
249 viktig å møte disse med en helhetlig politikk, der brukernes behov står i fokus og hvor det
250 kan settes inn tiltak på områder som er kritiske for god regional utvikling.

251 Regionalt utviklingsarbeid er knyttet til å se sammenhenger i og å forbedre hele det regionale
252 samfunnet ut fra nasjonale, regionale og lokale målsettinger og behov. Spesielt er dette
253 knyttet til systematisk å forbedre forholdene for næringsliv og befolkning i regionen. Dette
254 krever at utgangspunktet er den enkelte regions situasjon og utfordringer. Uten kontinuerlig
255 kompetanseutvikling, nyskapning og bevisst satsing på ulike regioners fortrinn, kan enkelte
256 distrikt eller næringer bli tapende i den voksende konkurransen, som stadig blir mer
257 internasjonal. Utviklingen av gode transport- og samferdselsløsninger er også sentral og er
258 et viktig bidrag inn i det grønne skiftet.

259 *Arbeiderpartiet vil:*

- 260 • Styrke rollen til fylkeskommunen som regional utviklingsaktør
- 261 • At samfunnets- og arbeidslivets behov skal legges til grunn for dimensjonering
- 262 av tilbudet i videregående opplæring
- 263 • Satse på desentralisert og fleksibel utdanning i samarbeid med relevante
- 264 utdanningsinstitusjoner, og styrke studiesentrenes rolle.
- 265 • Styrke de regionale forskningsfondene
- 266 • Legge bedre til rette for etter- og videreutdanningstilbud tilpasset arbeidslivet og
- 267 arbeidstakers behov
- 268 • Støtte opp under fylkeskommunens ansvar for den helhetlige kompetansepolitikken i
- 269 regionene
- 270 • Utvikle en bred kompetansereform sammen med partene i arbeidslivet
- 271 • Utvikle modell for å skape reelle partnerskap mellom FK og statlige aktører med
- 272 forpliktende deltagelse
- 273 • Gjennføre regionale utviklingsmidler

274 **Trygghet for studenter**

275 Under pandemien var studentene blant de som ble hardest rammet, og som nå fortjener at
276 fellesskapet stiller opp for dem. For Arbeiderpartiet er det viktig å bedre studentenes
277 psykiske helsetilbud. Det må legges til rette for tiltak som kan hjelpe studenter med å takle
278 ensomhet og psykiske helseproblemer, og samtidig fremme fellesskap og sosialt samhold. Vi

279 vil øke tilgjengeligheten til lavterskeltilbud for studenters psykiske helse, fremme bruk av
280 digitale verktøy og plattformer som kan hjelpe til med å redusere ensomhet og isolasjon. Her
281 spiller samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene, studentsamskipnadene, kommunene
282 og staten en viktig rolle.

283
284 Et godt studiested, trygg økonomi og et rimelig sted å bo er viktig for studentenes læring og
285 livskvalitet. I tillegg må også studenter sikres muligheten til å leve gode liv og ha et godt
286 utdanningsløp på veien. Fra 2022 til 2023 øker studiestøtta med 7 prosent. Det er det største
287 løftet for studentene på 15 år, og bidrar til en bedre studentøkonomi. Regjeringen har også
288 gitt strømstipend til studentene gjennom to vintre. Studentene må kunne ha mulighet til å
289 påvirke sin utdanning, og få god veiledning og oppfølging underveis i studieårene.
290 Arbeiderpartiet mener det er viktig å styrke og støtte opp under en utdanning som tar vare på
291 alle studentene og gir de gode muligheter til å fullføre, uavhengig av bakgrunn og studiested.
292 Vi vil også styrke studentenes rett til medvirkning i utdanningen.

293
294 Arbeiderpartiet vil:

- 295 • Satse på studenters psykiske helse, både ved å styrke forskningen og satse på
- 296 tilpassede lavterskeltilbud.
- 297 • Gi studenter mulighet til å påvirke sin utdanning, og få veiledning og oppfølging
- 298 underveis i studieårene.
- 299 • Styrke studentdemokratiene og den lokale studentfrivilligheten
- 300 • Gjennomgå studiestøttemodellen i dialog med studentenes organisasjoner for å
- 301 tilpasse denne bedre til livslang læring og en studentgruppe i endring/Studentenes
- 302 behov.

303 304 **Inkluderende kommuner**

305 Det vil komme mange flyktninger til Norge også i 2023. Mange kommuner har vedtatt å ta
306 imot mange flyktninger også i år. Samtidig opplever noen kommuner nå
307 kapasitetsutfordringer, særlig når det gjelder tilgang til boliger. Å ta imot et høyt antall
308 flyktninger vil også føre til et økt press på andre velferdstjenester i kommunene. Nasjonale
309 myndighet må legge til rette for at kommunene kan lykkes med den store oppgaven de påtar
310 seg for å gi ukrainere beskyttelse.

311
312 Det er lagt ned en formidabel innsats fra norske kommuner for å ta godt imot
313 flyktingene, sammen med offentlige etater, fagmyndigheter, frivillige organisasjoner og
314 vanlige innbyggere. Frivillighetens bidrag for å ta imot flyktingene har vært
315 avgjørende. Bosettingen ute i kommunene skjer nå i rekordtempo, og frivilligheten er
316 med på å sikre at flyktingene blir inkludert i lokalsamfunnet.

317 Mange av flyktingene som kommer nå har levd i ekstrem utrygghet over lang tid, og flere er
318 traumatiserte. Det vil kreve mye å sikre disse menneskene den støtten og hjelpen de trenger
319 fremover. Flere flyktninger vil også ha omfattende pleie og omsorgsbehov. Bosetting av
320 disse har tidligere vist seg å være mer krevende og ta lengre tid enn andre flyktninger.
321 Arbeiderpartiet mener kommuner som tar oppgaven med å bosette personer med særlig
322 omfattende pleie- og omsorgsbehov må kompenseres tilstrekkelig for de økte utgiftene dette
323 medfører.

324 I året som har gått har evnen til å håndtere høye ankomster blitt styrket betydelig både i
325 politiet, utlendingsmyndighetene og i mottakssystemet. Beredskapen er forsterket og
326 regjeringen har lagt til rette for at mottak og bosetting av et historisk høyt antall flyktninger til
327 Norge har gått bra. Regjeringen har også økt satsene for økonomisk støtte til beboere i
328 asylmottak med 50%, slik at de er i bedre stand til å dekke kostnader til livsopphold og andre
329 grunnleggende behov i en tid med sterk prisvekst

330 Arbeid er nøkkelen til god integrering. For å kunne delta i arbeidslivet trenger de fleste
331 språkopplæring. Andre vil trenge godkjenning av tidligere kvalifikasjoner, kvalifiseringstiltak
332 og utdanning. Mange av flyktningene som kommer nå er kvinner og barn. At barnehager og
333 skoler kan ta godt imot barn er viktig i seg selv, og for å gi foreldre trygghet til å delta i arbeid
334 og opplæring.

335 Ansatte i kommunen er folks møte med velferdsstaten i hverdagen, og i sårbare situasjoner.
336 Gode kommuner å bo i er også inkluderende kommuner. I et mangfoldig fellesskap skal alle
337 være trygge på å bli møtt med respekt, kunnskap og forståelse. Det er viktig på
338 hverdagsarenaer som skole, barnehage eller eldreomsorg. Og det er viktig der alle skal føle
339 seg trygge på å søke hjelp, som i barnevernet, NAV-kontoret, familiekontoret eller
340 helsevesenet.

341 *Arbeiderpartiet vil:*

- 342 • Styrket tilskuddet til kommuner som sier ja til å bosette flere flyktninger enn opprinnelige
- 343 anmodninger.
- 344 • Styrke tilskuddet for kommuner som tar imot flyktninger med særlig store behov.
- 345 • Sikre at bosetting også fremover skjer så raskt som mulig fremover, for å gi flyktninger en
- 346 god start og legge til rette for god integrering.
- 347 • Iverksette tiltak for å sikre at tilgang på boliger ikke blir en flaskehals i bosettingen.
- 348 • Styrke tilbudet om norskopplæring for ukrainske flyktninger, for at folk raskt kan komme
- 349 ut i jobb, kvalifisering og utdanning.
- 350 • Legge til rette for rask godkjenning av utenlandsk utdanning
- 351 • Støtte opp om det lokale samarbeidet med næringsliv og frivillighet som spiller en viktig
- 352 rolle i integreringsarbeidet.